

Downloaded from UvA-DARE, the institutional repository of the University of Amsterdam (UvA)
<http://hdl.handle.net/11245/2.65828>

File ID uvapub:65828
Filename 302355.pdf
Version unknown

SOURCE (OR PART OF THE FOLLOWING SOURCE):

Type article
Title Een kleine Phoeniciër
Author(s) W. van Haarlem
Faculty UvA: Universiteitsbibliotheek
Year 2007

FULL BIBLIOGRAPHIC DETAILS:

<http://hdl.handle.net/11245/1.302355>

Copyright

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content licence (like Creative Commons).

EEN KLEINE PHOENICIËR

WILLEM VAN HAARLEM

In 2004 kreeg het museum een klein, maar intrigerend bronzen beeldje ten geschenke van Arnold Meijer, wiens Egyptische collectie de afgelopen maanden te zien was in de tentoonstelling **Objecten voor de Eeuwigheid**. Dit beeldje vertelt ons iets over de Feniciërs, hun kunst en de invloed die zij ondergingen van en uitoefenden op de landen waarmee zij in contact stonden.

Het beeldje is een staand mannetje met gouden hoofdtooi (Pl. Ila en afb. 1)¹. Het is plat en duidelijk bedoeld om van voren te worden gezien. De benen staan iets uiteen. Hij houdt zijn rechterarm stijf langs zijn lichaam. Zijn linker onderarm is afgebroken en was waarschijnlijk naar voren gebogen. Hij is naakt, maar op zijn borst is met goud een halfronde kraag of pectoraal aangegeven. Zijn gezicht en hoge hoofdtooi zijn ook met goud bedekt. Bovenop sluit het goud niet helemaal aan en is het brons te zien. Het is niet zo dun als bladgoud, maar goudfolie van minder dan een tiende millimeter dik. Het is om het kant en klare beeldje heen gevouwen en met kracht op het brons geduwd of gehamerd. Goud volgt dan de contouren van het onderliggende beeldje. Wanneer het niet goed houdt, kan een hechtmiddel als beenderlijm uitkomst bieden².

PHOENICIË

De herkomst van het beeldje is Fenicië, het huidige Syrië en Israël³. Dit gebied vormt de verbinding tussen Afrika en Azië en onderging de culturele invloed van de omringende grote culturen. Maar het was ook een gebied waar de buuren om vchten, omdat ieder de doorgangsroute wilde beheersen. Deze buuren waren aan de oostkant de Soemeriërs, in het noorden de Hurrieten en aan de zuidkant de Egyptenaren. In het westen lag bovendien Kreta met zijn Minoïsche beschaving dat zijn culturele invloed deed gelden.

OBELISK TEMPEL

Hoewel het gebied al veel eerder bewoond was, zijn er pas vanaf ca. 2000 voor Christus voorbeelden van Fenicische kunst bewaard. Rond 1900 voor Christus is de Obelisk Tempel in Byblos gebouwd, een gebouw opgetrokken uit tichels van ongebakken klei, bedekt met een laag pleister. De obelischen, waarnaar de tempel genoemd is, zijn onbewerkte monolieten. Als gebouw stelt het niet veel voor, maar de vondsten zijn zeer bijzonder. Enorme hoeveelheden bronzen votiefgeschenken zijn hier gevonden, vaak onvoltooid beeldjes, kennelijk gewijd door de bronswerkers. Veel beeldjes lijken sprekend op ons beeldje: ze zijn zeer plat en beelden een god uit, naakt voortschrijdend, de rechterarm tegen zijn lichaam, de linker onderarm naar voren, met ooit daarin een speer en op het kleine hoofd een hoge, gepunte hoofdtooi.

INVLOED VAN BUURLANDEN

Zelfs in deze eenvoudige kleine beeldjes is een karakteristiek van Fenicische kunst te zien: de Feniciërs waren uitstekende metaalbewerkers en dat zie je terug in de manier waarop zij gemaakt zijn, maar de uitwerking laat de invloed van de buurlanden zien: de hoofdtooi is de hoge, gepunte kroon van de Hurritische goden, de starre houding en frontaliteit is typisch Egyptisch. De Feniciërs ondergingen eeuwenlang de invloed van hun buurlanden en verwerkten ze in hun kunstuitingen. Toen zij vanaf 1200 voor Christus de zeevaarders van de Middellandse Zee werden, brachten zij in de loop van de tijd deze oriëntaliserende invloed naar Griekenland en Etrurië. De verdienste van de Feniciërs voor de kunstgeschiedenis ligt dan ook niet in het eigene van hun stijl, maar in het verspreiden over het gehele Middellandse Zeegebied van voorwerpen waarin de stijlkenmerken van andere culturen werden geïmiteerd.

SUMMARY

A small bronze, partly gilded figurine (5.6 cm, APM 15.688) has been given to the Museum by a private collector. It is one of the many bronze votive gifts from the Obelisk Temple in Byblos, Phoenicia (1900 B.C.). The statue shows the influence of Phoenicia as well as that of surrounding regions. For example, the technique of gold hammered over bronze is Phoenician, whereas the modelling and overall appearance have other sources: the frontal pose is typically Egyptian and the high headdress is the crown of Hurrite gods.

¹ APM 15.688. Hoogte 5,6 cm.

² Met dank voor deze technische informatie aan drs. Ron Leenheer, metaalrestaurator van het Allard Pierson Museum.

³ Zie voor meer informatie over Fenicië: L. Woolley, *The Art of The Middle East, including Persia, Mesopotamia and Palestine*, New York, 1961.

afb. 1

Beeldje van een god met hoge hoofdtooi. Brons en goud, Fenicië, Byblos, Obelisk Tempel.
H. 5,6 cm, ca. 1900 v. Chr.
APM 15.688